

משרד החינוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

עלון הדרכה להודאת פרשת השבוע
ע"פ הגליונות של בחמה ליבוביץ

האזינו (תשכ"ח-כ"ט)

פרק ל"ג
ל"ד - ס"ג

הבא ללמד את שירת האזינו - ייטיב לעשות אם יברור לו קטע מתוכה ויתעמק בה, כי היא עשירה כ"כ בקסיים רעיוניים ולשוניים, עד שלמוד השירה כולה בשעור של שבת לא יוכל להסנע משמחיות גמורה ולא יתן ללומד כל טעם בעמקה וגדולה של שירה זו. לכן מוטב להתעמק בשנים שלשה פסוקים ולהתבסס מהם, מאשר לרפרף על פני כולה.

אבל רצוי לפתח את השעור בסקירה על פני השירה כולה, מבנה ומגמה. בטבנה השירה עסקנו כבר בגליונות האזינו תש"ז, תש"ח, תש"ט - הבאנו והשוונו חלוקות שונות של שירתנו, ביניהן החלוקה המוצעת ע"י אברבנאל, המוצעת ע"י בובר-רוזנצווייג בתרגומם, וכן חלוקה מענינת מאד של א. רוזנבל במאמרו, על מבנה שירת האזינו ב"ישורון" כרך ב' 1915 (בגרמנית).

הסקירה הכללית לשירתנו שנתנה בפרשנותנו היא זו של הדמ"ז. בסוף פרושו לשירה. (הבאנו בגליון האזינו תש"ח-י"ט) והוא הולך בעקבות ספרי גדולה שירה זו שיש בה עכשו ויש בה לטעבר ויש בה לעתיד לבא ויש בה בעולם הזה ויש בה לעולם הבא.

והרמב"ן מראה כיצד מקיפה השירה את כל הקורות אותנו עד לאחרית הימים. (תפישה אחרת לגמרי נתנה לשירה כעת ע"י דב רפל במאמרו החשוב "שירת האזינו", החולק על תפישת פרשנינו, וכדאי ללומדים לקרא אותה בעיון.)

אנן כספי מצמצם את היקף השירה לתקופה אחת בלבד.

כל אחת מן התפישות מותנית כמובן בפרוש הניתן ביחוד לפסוקים האחרונים של שירתנו, אשר בהם עוסק גליונו השנה. פרושו של רש"י לפסוקים האחרונים מענין הוא ביותר, ברתן הוא את תפישתו ראת"כ את תפישת ר' יהודה ואת תפישת ר' נחמיה השרות זו מזו. ומענין רש"י לא פרש כאחד מהם אלא פרש בדרך שלישית. (לשתי התפישות של ר' יהודה ושל מלך "ידיו" בהתאם לתפישה הכללית של הפסוקים האחרונים, ומקומנו הוא דוגמא בפלאה של מה שקרוי "מעגל הקסמים ההרמזוניטי" שבו תפישה הכללית מסתמכת על תפישת הפרטים, המלים הבודדות וצדופיהן, ותפישת המלים הבודדות והפסוקים מסתמכת על תפישת הכלל, ואי אתה יכול לומר מה קודם, וחשונה לרברי רש"י שהובאו בשאלה ב את דבריו בסוף פרושו לשירה בתביאו את הפירוש השלישי לחלק האחרון של השירה, אליבא דר' נחמיה:

ד"ה כי ידיו ה' עמו:

בלשון זו משמש "כי ידיו" בלשון דהא ואין ידיו לשון יסורין אלא כמו כי יריב את ליבם מיד עושקיהם.

לפי פירושו זה שני חלקי הפסוק "כי ידיו ה' עמו / ועל עבדיו יתנחם" שתיהן הולכות בכורן אחד - ואין בהם פורענות. ושניהם, חלים בתקופה שלאחר גמר הפורענות. ואלו לפי פירושו רש"י שהבאנו בגליונו הפסוק מתחלק לשתי תקופות: החצי הראשון שיך עדיין לתקופת הפורענות (או ביתר דיוק לגמר תקופת הפורענות) והחצי השני להקופת הישועות והנחלות.

וכן גם הרגס בובר *Ja denn richten - aburteilen wird er sein Volk, da geleidet es ihn seiner Knechte*
והוא מוסיף בהערותיו לרוזנצווייג - שלא יוכל לתרגמו 'יריב ליבם' כפי שמתרגמים רוב החדשים *Recht schafft er für sein Volk*

מפני שאין הוא מייחס את הפסוקים הקודמים לאומות העולם כי אם לישראל.

בשאלה ג עסקנו בבטוי הסתום מאד 'עצור ועזוב!' גם כאן התחבטו כל המתרגמים ונסו תרגומים שונים ומשונים. ואחרי כמה נסיונות הציע בובר

Umschlossenes Verlassenes

וכתובתה להגשמו לזכירו רודנצ'וביץ:
 Ich gleribe man kann sich nichts dabei denken. Vielleicht ist verständlicher es kommt je mir darauf an, dass man sich überhaupt was dabei denkt, was weiss je jemand.

התעוררה ביותר בגליונו היא שאלה ד. לדעת רב כרשניצ'ו סדובר בו באהרית הימים - בימות המשיח. וזה נזכר ב"ש" ב" ובהדרו אליו כל העמים, ולטה שבקראו הפנים בפעור ע"ו ** (כל המע והעו... כי ה' אליך בורא ידבר עמים תחתור" זהו שבקראו אליו המריים גם כאן. (כמה מכתב טד"ל או דירה של תמונה עולמית, טופסא חור דו). והענינה גם כאן בירושם הפראו של רודנצ'וביץ, בובר הציע לתרגם הרגיוו *Umjübelt. Erdstimmme sein Volk*
 האולם לדעת רודנצ'וביץ בטוי כל כך חזק לנצחה היה דרישה חזקה מדי. לאחר טעמשה דין בכל ארציו ה'. לכן הרב גביש סלה פתחו "רובגה" או כי היא טעמה גם היא:

Nach der Berichtendrohung doch nicht des allzuerste Wort, leider denn es ist ein schönes Wort. Macht oder "lesst jübeln" oder vielleicht nur: jauchzet ... dass "drinnen" () genügt mit Anerkennung und ist direkter Huldigungsaufforderung statt Dinges auf Verwirklichung der Belfoit-Deklaration
 (זו היא דרישה לכבוד (או להפריז) את ישראל ואינה חבינה והפסקה להגשמת ה"הרת בלפור).
 בחמה לייכוביץ

* "מיום זה זכור" לזכור ב' (חוב' 2"2) ו"ה' טע"ו פ"ג 3 - 27. חרובים ביותר הדינצ'וביץ המריים פכאורה רבי חור בלפורנו ההגשמה.

** כולי המעלה. הרצות המפנים לה' על כל ידבר עמים תחתור" לזה עיין בהסבר היפה לזכורו של כל המעורר להמיר רינט "מעורר המעלות". בקובץ הקטן "אמבה" חרב' כחוד המעורר המעלות, החוליקה לרבות חרובים ער"ה תשס"ז.